https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Tojiboyeva Nodiraxon Tursunaliyevna

Andijon davlat pedagogika instituti Pedagogika va psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi

Mahmudov Oyatbek Umidjon o’g’li

Andijon davlat pedagogika instituti Pedagogika fakulteti talabasi

YOSHLAR IDENTITETIGA IJTIMOIY TARMOQLAR TA'SIRINING IJTIMOIY PSIXOLOGIK JIHATLARI

Annotatsiya

Ushbu maqola yoshlar identitetining shakllanish jarayoniga ijtimoiy jarayonlarning yeksiya va ijtimoiy mexanizmlar orqali ko'rsatayotgan ta'sirini tahlil qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, jismoniy muhiti yoshlarning o'zini anglash, o'zini rivojlantirish va ijtimoiy mansublik hissining paydo bo'lishida muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Ijtimoiy tarmoqlardagi o'zini taqdim etish strategiyalari, auditoriya reaktsiyasi (like, kommentlar), vizual kontentning idealizatsiyalangan tabiati va ijtimoiy solishtirish jarayonining kuchayishi identitet yumshoqligi, tana obrazi qoniqishi va jismoniy o'zini yangilashga ta'sir ko'rsatadi. Shu birga, onlayn jamoalar, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va o'zini ifodalash yosh yoshlar identini izlash va mahsulot jarayoniga hosil qilish hissa qo'shishi mumkin. Maqolada ijtimoiy media ta'sirining ikki yo'nalishi — konstruktiv va destruktiv — tabiati ilmiy manbalar asosida asoslab beriladi hamda identitetga ta'ning yuqori yoshlarning individual xususiyatlari va media iste'moli madaniyatiga bevosit.

Kalit so‘zlar

Yoshlar psixologiyasi, raqamli muloqot, onlayn o'zaro ta'sir, identitet tadqiqot, onlayn qabul, Ijtimoiy eksponirovka, media-savodxonlik

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Аннотация

В данной статье анализируется влияние социальных процессов на формирование идентичности молодёжи посредством проекционных и социальных механизмов. Исследования показывают, что физическая среда является важным фактором становления самосознания, саморазвития и чувства социальной принадлежности у молодёжи. Стратегии самопрезентации в социальных сетях, реакция аудитории (лайки, комментарии), идеализированный характер визуального контента и интенсификация процесса социального сравнения влияют на мягкость идентичности, удовлетворённость образом тела и физическое самообновление. В то же время, онлайн-сообщества, социальная поддержка и самовыражение могут способствовать процессу поиска и формирования идентичности молодёжью. В статье на основе научных источников обосновываются два направления влияния социальных сетей – конструктивное и деструктивное – и они напрямую связываются с индивидуальными особенностями молодёжи с высокой тревожностью идентичности и культурой медиапотребления.

Ключевые слова

Психология молодёжи, цифровая коммуникация, онлайн-взаимодействие, исследования идентичности, онлайн-усыновление, социальное воздействие, медиаграмотность

Abstract

This article analyzes the impact of social processes on the formation of youth identity through projection and social mechanisms. Research shows that the physical environment is an important factor in the emergence of self-awareness, self-development and a sense of social belonging in young people. Self-

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

presentation strategies on social networks, audience reaction (likes, comments), the idealized nature of visual content and the intensification of the social comparison process affect identity softness, body image satisfaction and physical self-renewal. At the same time, online communities, social support and social support and self-expression can contribute to the process of young people's identity search and production. The article substantiates the two directions of social media influence - constructive and destructive - based on scientific sources and directly relates them to the individual characteristics of young people with high identity anxiety and the culture of media consumption.

Keywords

Youth psychology, digital communication, online interaction, identity research, online adoption, Social exposure, media literacy

Kirish: So'nggi o'n yilliklarda ijtimoiy sohadagi yoshlar hayotida markaziy o'rin egallaydi, bu esa shaxsiy shaxsiy va ijtimoiy identiteti shakllanish jarayonlariga ta'sir ko'rsatadi. Identitet shaxsiy psixologiyada shaxsiy o'zini anglash, odamlar, ijtimoiy rol va o'zini olib tashlash natijasida olingan murakkab va ko'p qatlamli hol sifatida qaraladi. Yoshlar o'sib borayotgan davrda o'zini izlash, o'ziga xosligini va ijtimoiy muhit bilan moslashish jarayonlaridan o'tadi, va aynan shu jarayonda ijtimoiy tarmoqlar muhim vosita sifatida namo

Ijtimoiy tarmoqlar orqali yoshlar o'zini taqdim etish, tengdoshlar bilan o'zaro muloqot qilish, ijtimoiy solishtirish va tashkil mexanizmlarini boshdan kechiradi. Shu bilan birga, onlayn muhitdagi faoliyat — post va kontent, passiv kuzatuvchilik, interaktivlik — yoshlarning self-esteem (o'zini harakat), self-concept clarity (o'zlik aniqligi), tanaviy qoniqish va erkinlikka erkin ta'sir ko'rsatish. Ilmiy shuni shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy soha yoshlari identitetini davom ettirishda ikki tomonlama rol o'ynaydi: ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, kreativ ifoda va

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

ijtimoiy[1] integratsiyani qo'llab-quvvatlash, kreativ ifoda va ijtimoiy integratsiyani qo'llab-quvvatlash mumkin, ideal, kontent, doimiy ijtimoiy solishtirish va saqlashga qaramlik.

Buning uchun ijtimoiy tarmoqlarni yoshlarning identiteti va ruhiy rivojlanishiga ta'sirini o'zining jismoniy rivojlanishi va ijtimoiy sog'lomlashtirish, balki yoshlarni jismoniy muhitni saqlashdan himoya qilish va konstruktiv rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqarish uchun ham muhim ishlab chiqarish ega.

Asosiy qism: Ijtimoiy tarmoqlar yoshlar identitetining shakllanishida zamonaviy ijtimoiy-psixologik jarayon sifatida muhim rol o‘ynaydi. Bu platformalar yoshlarning o‘zini anglash, shaxsiy qadriyatlari va ijtimoiy rollarini sinab ko‘rish, guruh identifikatsiyasini tajriba qilish va global axborot maydonida o‘zini ifoda etish imkonini yaratadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, yoshlar ijtimoiy tarmoqlarda turli rollarni sinab ko‘rib, o‘z qadriyatlari va shaxsiy dunyoqarashini shakllantiradi. Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlarda yaratilgan virtual imijlar orqali ular o‘zlikni tajriba qilish va real hayotdagi o‘zini anglash imkoniga ega bo‘ladi[2]. Ijtimoiy tarmoqlar yoshlar orasida “ijtimoiy taqqoslash” jarayonini kuchaytiradi. Yoshlar ko‘pincha o‘zlarini do‘stlari, tanishlari yoki mashhur blogerlar bilan solishtiradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bu taqqoslash motivatsiyani oshirishi, ijobiy rol modellardan o‘rnak olishga yordam berishi mumkin. Shu bilan birga, ortiqcha taqqoslash va “like”, izohlar kabi tashqi baholash vositalari yoshlarning o‘zini past baholashiga, o‘zlik tushunchasining zaiflashishiga va ruhiy stressga olib kelishi mumkin[3].

[1] https://journalss.org/index.php/ust/article/view/4651?utm_source=
[2] (The Impact of Social Media Communication on Youth Identity Formation: A Cross-Cultural Analysis, idebahasa.or.id).

[3] (The Effects of Social Media on Identity Construction in Adolescents, ijournals.in).

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Ijtimoiy tarmoqlarda yoshlar o‘z fikrlarini ochiq ifoda etish va turli ijtimoiy guruhlar bilan muloqot qilish imkoniyatiga ega. Bu guruhlar orqali ular ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashni oladi, o‘zini qabul qilingan va muhim his qiladi, shuningdek, guruh qadriyatlariga moslashish orqali identitetini yanada mustahkamlaydi. Shu bilan birga, virtual guruhlar va platformalarda ortiqcha vaqt o‘tkazish, noto‘g‘ri kontentga duch kelish yoki doimiy ijtimoiy bosim identitetning barqaror shakllanishiga salbiy ta’sir qilishi mumkin. Tadqiqotlar ijtimoiy tarmoqlardan noto‘g‘ri foydalanish natijasida yoshlar orasida depressiya, xavotir, ijtimoiy izolyatsiya va o‘zini past baholash holatlari ortishini ko‘rsatgan[4].

Onlayn va real hayot o‘rtasidagi farq yoshlarning identitetiga ijtimoiy-psixologik murakkabliklarni keltirib chiqaradi. Virtual imij va haqiqiy o‘zlik o‘rtasidagi nomuvofiqlik yoshlarni psixologik stressga uchratishi, o‘zlikni anglash jarayonini murakkablashtirishi mumkin. Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlardan ongli va me’yorida foydalanish yoshlar uchun ijobiy imkoniyatlar yaratadi. Ular o‘z fikrini ifodalash, ijodiy salohiyatini rivojlantirish, mos ijtimoiy guruhlarni topish va global axborot almashish imkoniyatini qo‘lga kiritadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, media savodxonligi, tanqidiy fikrlash va onlayn hayot bilan real hayot o‘rtasidagi muvozanat identitetning barqaror va doimiy shakllanishi uchun zarur[5].

Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlar yoshlar orasida emotsional va ijtimoiy qobiliyatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Onlayn muloqot orqali ular guruhdagi o‘z rolini anglaydi, boshqalar bilan hamkorlik qilish, jamoaviy qarorlar qabul qilish va ijtimoiy normalarni o‘rganish qobiliyatini mustahkamlaydi. Biroq, ortiqcha onlayn faoliyat, kontent bosimi va doimiy taqqoslash ruhiy barqarorlikka salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu sababli, ijtimoiy tarmoqlardan ongli

[4] (The Influence of Social Media on Adolescents' Identity Construction: A Critical Analysis, injoser.joln.org).

[5] (Study on the Impact of Social Media on Adolescent Identity Formation, granthaalayahpublication.org).

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

foydalanish, o‘zlikni sinash va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashni muvozanatlash identitet shakllanishida asosiy shart hisoblanadi[6].

Shunday qilib, ijtimoiy tarmoqlar yoshlar identitetini shakllantirishda ikki qirrali vosita sifatida namoyon bo‘ladi. Ular nafaqat identitetni shakllantirish va o‘zini ifoda etish imkonini beradi, balki nazoratsiz yoki ortiqcha foydalanish ruhiy salomatlik va identitet barqarorligi uchun xavf manbai bo‘lishi mumkin. Shu bois, yoshlar identitetini barqaror shakllantirish va psixologik salomatlikni saqlash uchun ijtimoiy tarmoqlardan ongli, me’yorida va tanqidiy fikrlash asosida foydalanish zarur.

Xulosa: Xulosa qilib shuni aytamiz ki ijtimoiy tarmoqlar yoshlar identiteti shakllanishida zamonaviy ijtimoiy-psixologik jarayon sifatida muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, onlayn muhit yoshlarning o‘zini anglash, guruh identifikatsiyasini tajriba qilish, o‘z qadriyatlari va qiziqishlarini sinab ko‘rish imkoniyatini yaratadi. Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlarda ortiqcha taqqoslash, virtual imij va haqiqiy o‘zlik o‘rtasidagi nomuvofiqlik ruhiy stress, depressiya, o‘zini past baholash va identitetning parchalangan shakllanishiga olib kelishi mumkin.

Shuni ta’kidlash joizki, ijtimoiy tarmoqlar yoshlar identiteti uchun ikki qirrali vosita bo‘lib, u ongli va me’yorida ishlatilganda ijobiy psixologik va ijtimoiy natijalarni beradi, lekin nazoratsiz va ortiqcha foydalanish salbiy oqibatlarga sabab bo‘ladi. Shu sababli, yoshlarning media savodxonligini oshirish, tanqidiy fikrlashini rivojlantirish va onlayn hamda real hayot o‘rtasidagi muvozanatni saqlash identitetning barqaror va doimiy shakllanishi uchun muhim shart hisoblanadi. Umuman olganda, ijtimoiy tarmoqlar yoshlar identitetining shakllanishida ijtimoiy va psixologik jihatdan muhim vosita bo‘lib, ular orqali yoshlar o‘zini anglaydi, o‘zini ifoda qiladi va jamiyat bilan o‘zaro aloada bo‘ladi,

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

shuningdek, identitet barqarorligini saqlash va ruhiy salomatlikni ta’minlash uchun ongli foydalanish zarurati mavjud.

Foydalangan adabiyotlar:

1. https://journalss.org/index.php/ust/article/view/4651?utm_soue
2. (The Impact of Social Media Communication on Youth Identity Formation: A Cross- Cultural Analysis, idebahasa.or.id).
3. (The Effects of Social Media on Identity Construction in Adolescents, ijournals.in).
4. (The Influence of Social Media on Adolescents' Identity Construction: A Critical Analysis, injoser.joln.org).
5. (Study on the Impact of Social Media on Adolescent Identity Formation, granthaalayahpublication.org).
6. Xalilova va F. I. Xaydarov